

HELHEDSPLAN

HAMMER BAKKER

**Aalborg
Kommune**

Den Danske
NATURFOND

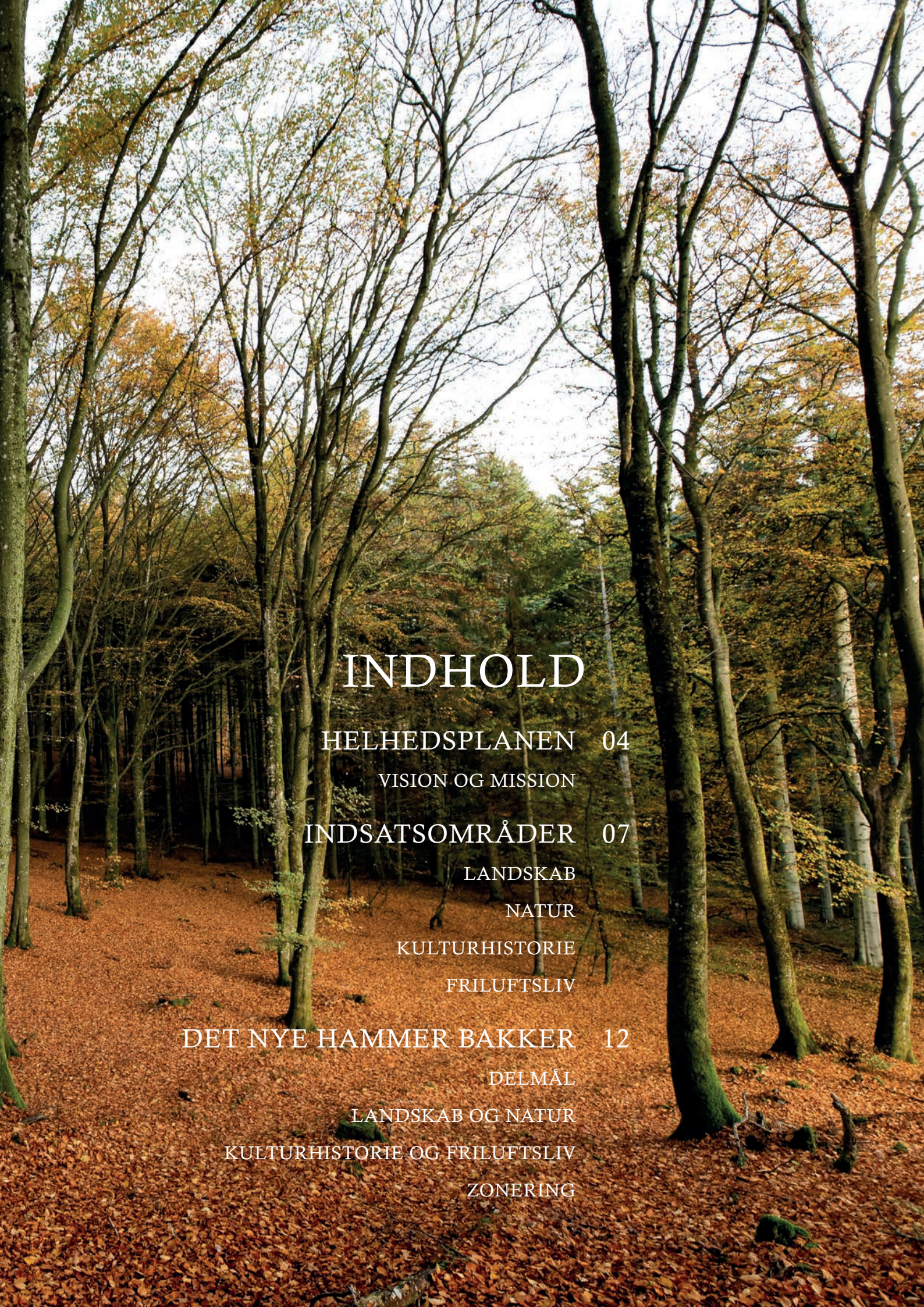

KOLOFON

HELHEDSPÅN FOR HAMMER BAKKER MARTS 2019

FORSIDEFOTO: Jesper Edvardsen, CONTINEO PHOTO

FOTOS: Hvor intet andet er angivet, tilhører fotos Jesper Edvardsen, CONTINEO PHOTO

INDHOLD

HELHEDSPLANEN 04

VISION OG MISSION

INDSATSOMRÅDER 07

LANDSKAB

NATUR

KULTURHISTORIE

FRILUFTSLIV

DET NYE HAMMER BAKKER 12

DELMÅL

LANDSKAB OG NATUR

KULTURHISTORIE OG FRILUFTSLIV

ZONERING

HELHEDSPLANEN

Hammer Bakker ligger cirka 10 km fra Aalborg og Nørresundby og rejser sig som en ø i det flade landskab. Området er enestående for Nordjylland og et spektakulært landskab i Danmark.

I bakkerne er der mulighed for at lave et af Danmarks mest markante naturgenopretningsprojekter, hvor de mørke og tætte artsfattige nåletræsplantager omdannes til værdifuld natur. I en mosaik af skove og åbne landskaber med overdrev og heder kan den nordjyske natur igen få lov at udfolde sig.

En ny vision for naturen i Hammer Bakker kan være med til at udvikle et af Danmarks flotteste og mest værdifulde naturområder. Og der kan skabes en unik ramme for at opleve naturen, landskabet og kulturhistorien.

RAMME OG INDSATSOMRÅDER

Helhedsplanen berører et stort geografisk område og opererer på tværs af ejerforhold og matrikelskel.

Helhedsplan er et planlægningsværktøj, der forventes at danne grundlag for et samarbejde med områdets mange interessenter om Hammer Bakkers udvikling.

Formålet er derfor, at hæve ideer og tanker omkring områdets samlede potentiale op på et højere plan, hvor de konkrete forslag kan sættes i perspektiv. De konkrete forslag i planen forholder sig alene til de arealer, der rådes over i projektet. Arealerne der tilsammen ejes af Den Danske Naturfond (DDNF), Dansk Botanisk Forening (DBF) og Aalborg Kommune (AAK), omtales som projektområdet. Afgrænsningerne kan ses på kortet på side 6. Øvrige privatejede arealer indgår ikke i planens konkrete forslag.

Mange af områdets værdier er pålagt forskellige bindinger såsom arealfredninger, naturbeskyttelsesloven, Natura 2000, museumsloven, skovloven mm. hvilket naturligvis er en del af rammen for helhedsplanen. Helhedsplanen vil danne grundlag for mere detaljerede planer for naturgenopretning, friluftsliv og formidling.

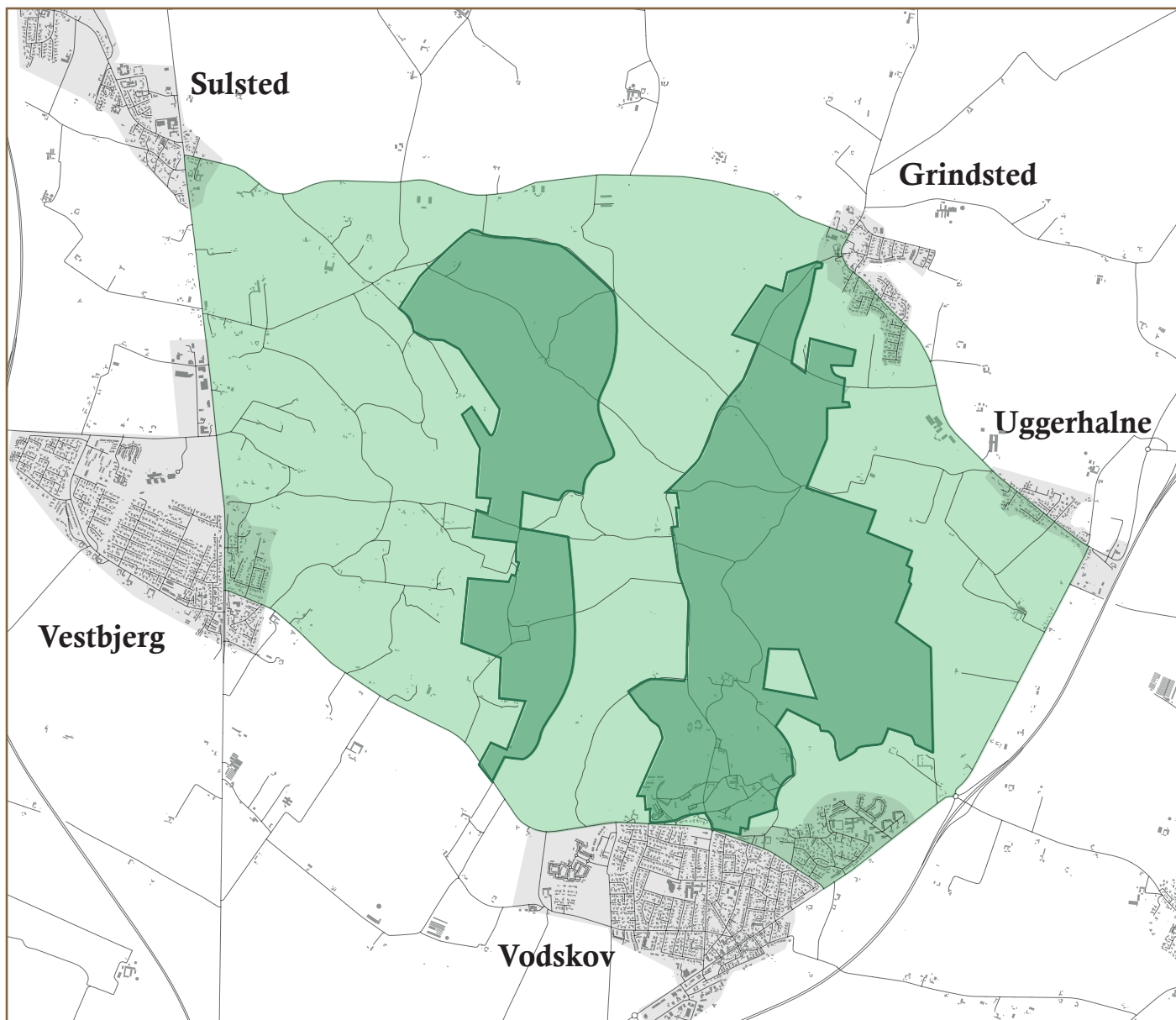

VISION

HAMMER BAKKER ER KENDT OG ANERKENDT I HELE DANMARK FOR SIN ENESTÅENDE NATUR.

MISSION

PROJEKTET SKAL SKABE PLADS TIL NATURENS FRIE UDFOLDELSE OG TILBYDE ENESTÅENDE OPLEVELSER FOR LOKALE OG BESØGENDE.

Området for helhedsplanen, naturområde Hammer Bakker

Projektområdet tilhørende Dansk Botanisk Forening, Den Danske Naturfond og Aalborg Kommune

INDSAT SOMRÅDER

I forbindelse med at realisere visionen om at gøre Hammer Bakker kendt og anerkendt for sin enestående natur, har samarbejdspartnerne valgt at arbejde med indsatsområderne: Landskab, natur, kulturhistorie og friluftsliv.

LANDSKAB

Hammer Bakker hæver sig om op som en markant, knudret bakkeø, over det ellers flade landskab. Bakken er et morænelandskab, hvor sedimenter er skubbet sammen af isen fra Weichel istiden. Den omkringliggende flade er gammel, hævet havbund fra Litorinahavet og Yoldiahavet. Bakkerne lå som en klart afgrænset ø, da en stor del af Nordjylland var dækket af Yoldiahavet. Siden hen har afsmeltninger fra isen, regn og vind formet bakkernes landskab.

Hammer Bakker er to landskaber. Udefra dominerer bakkerne de flade omkringliggende områder. Hammer Bakker rejser sig som en grøn ryg og et orienteringspunkt, der afskærer blikket i det ellers flade landskab. Det kan ses fra meget store afstande.

Men inde i bakkerne er det en hel anden oplevelse. Her er meget stor variation, idet man bevæger sig op i højden og ned i dale. Nogle steder er man omsluttet, andre steder er der enormt lange kig ud i horisonten.

I dag er hovedparten af bakkerne tilplantet med tæt nåleskov, som skjuler det smukke kuperede landskab, fortidsminder, kulturspor og udsigten ud til Kattegat, Rubjerg Knude og i syd Limfjorden og Aalborg by. Ved gradvist at afvikle en del af plantagerne og dermed åbne landskabet op - vil det storslåede nordjyske landskab atter kunne opleves i Hammer Bakker.

Der er i dag flere forskellige anvendelser i Hammer Bakker. Arealmæssigt fylder skove de største arealer. Der er mange nåletræsplantager og ud over juletræer, er der plantager til skovbrug. Der er også ældre løvskove, heriblandt de særlige bøgerøller. Alle typer af skove er en væsentlig del af oplevelsen og identiteten af bakkerne i dag.

Hammer Bakker rummer et stort potentiale for at gøre landskabet mere synligt, og genskabe oplevelsesvariationen mellem åbne vidder med spredt vegetation, gamle løvskove og store udsigter.

NATUR

Store dele af Hammer Bakker bærer præg af at være anlagt og drevet som nåletræsplantage. Skoven rummer også ældre bøgeskov og bøgerøller samt blandingsskov. Blandingsskoven er domineret af pionertræarter, især birk og asp, senere også eg. Skoven rummer også små skovsumpe hist og her især i bakkernes lavtliggende nordvestlige del. Krat og skov mangler veterantræer/meget gamle træer, og der er lidt dødt ved i bevoksningerne.

Almindelige arter som rådyr, ræv, grævling og egern findes talrigt i bakkerne, og området er en vigtig ynglelokalitet for mange skovfugle som duehøg, hvepsevåge, natugle, skovhornugle og grønspejle. Et storstilet naturprojekt med gradvis konvertering af de tætte artsfattige nåletræsbevoksninger til en mosaik af skov og tidligere tiders hede/overdrev, understøttet af græssende dyr, vil skabe levesteder for mange truede og sjældne arter.

Hammer Bakker er særligt kendt for sit rige liv af sommerfugle. Her yngler sjældne arter som brun pletvinge, moseperlemorsommerfugl, moserandøje, violetrandet ildfugl, isblåfugl og bølleblåfugl. Flere af arterne er knyttet til lysåbne naturarealer og skovlysninger, og er derfor afhængige af et varieret landskab med en blanding af løvskov og lysåbne blomsterrige levesteder. Den type natur har været

i stærk tilbagegang over hele landet, men projektet rummer mulighed for at genskabe nye levesteder for de truede sommerfugle.

Desuden findes store naturværdier i Hammer Bakkers to brunvandede søer; Pebermosen og Brødlands Mose. Områdets sandmarker indgår også som et vigtigt levested for bl.a. flere af de store perlemorsommerfugle. Fuglene rødrygget tornskade og sortspætte yngler i Hammer Bakker.

Rødrygget tornskade
Foto: Aalborg Kommune

KULTURHISTORIE

Gennem tusindvis af år har mennesker sat deres spor i Hammer Bakkers kuperede landskab. Talrige gravhøje vidner om tidligere tiders storhed, ligesom gamle hulveje og skovdiger fortæller historier om, hvordan området er blevet brugt.

Den stenede og magre jord i Hammer Bakker har været svær at opdyrke, og der har kun ligget enkelte gårde eller huse inde i det skovdækkede område. De gamle landsbyer Vestbjerg, Vodskov og Grindsted ligger karakteristisk i kanten af bakkerne nær den frodigere jord på den flade hævede havbund.

Hammer Bakker har en fortid som trafik knudepunkt, og "Den Kongelige Majestæts Alfarvej" gik gennem området. Her delte den gamle kongevej fra Aalborg sig i en gren mod Hjørring, som krydsede bakkerne fra

tingstedet mod Hammer kirke, og en gren mod øst til Sæby. Kongevejene var oprindeligt anlagt for at sikre kongen - og kongens hær - fri færdsel i riget.

I 1800-tallet afløstes de af mere moderne landeveje, men Hammer Bakker rummer stadig rester af kongevejene og de talrige tilslutningsveje på kryds og tværs. Vejene har gennem århundreder arbejdet sig ned i terrænet og efterladt dybe furer i landskabet.

Langs vejen findes mange gravhøje, nogle med markant beliggenhed og vid udsigt. Inden tilplantningen for 100 år siden var det muligt at se både Limfjorden og Kattegat fra gravhøje i bakkerne. Områdets mange tilgroede fortidsminder og øvrige kulturspor rummer store potentialer i forhold til sikring og formidling, som forventes håndteret i projektet.

Tvillingehøje set fra Gamle Sæbyvej inden tilplantning. 1929-1931

FRILUFTSLIV

Hammer Bakker er i dag et yndet udflugtsmål især for lokale beboere og folk fra Aalborg og Nørresundby. Her kan man opleve et stort skov- og naturområde, og man kan gå på opdagelse i naturen. Mange tager madkurven med for at nyde det vide udsyn, den friske luft og det varierede landskab.

Det store naturområde giver gode rammer for et aktivt friluftsliv, men de mange aktive brugere året rundt medfører, at nogle veje og stier kan være svære at færdes på i dele af året, og der er i det hele taget stort pres på publikumsfaciliteterne i området.

I snevintre er bakkerne et godt skiområde, hvor det vil være muligt at etablere løjper til langrend.

Aalborg Kommunes lejrplads ved Hærvejsruten benyttes flittigt af både cykelturister på gennemfart, skoleklasser og institutioner i nærområdet.

Nærheden til Aalborg og Nørresundby giver Hammer Bakker et stort friluftspotentiale. Det kræver, at der investeres i flere og bedre faciliteter og formidling til besøgende. Stier, der er farbare på alle tider af året, borde og bænke, hvor man kan nyde sin frokostkurv, bålpladser og primitiv overnatning for spejdere og andre friluftselkere. Der skal være noget at komme efter for alle.

Samtidigt er der behov for en meget bedre formidling af områdets natur- og kulturhistorie.

DET NYE HAMMER BAKKER

- SKABE PLADS TIL NATURENS FRIE UDFOLDELSE - ENESTÅENDE OPLEVELSER

Gennem en gradvis omlægning af skovdriften forvandles et område præget af intensiv nåletræsproduktion over en 8-10 års periode til et varieret landskab med skove og blomsterrige levesteder med dertilhørende arter.

Derudover skal rammerne for friluftsliv forbedres.

Der er følgende mål for projektet:

LANDSKAB

- Landskabet i bakkerne skal være mere synligt
- Bedre udsyn fra bakkerne til det omgivende landskab
- Oplevelsesvariation mellem åbne vidder med spredt vegetation, gamle løvskove og store udsigter

KULTURHISTORIE

- Fortidsminder og kulturspor skal sikres og formidles
- Hærvejen og de gamle kongeveje skal udvikles som en del af det nationale netværk af vandreruter

NATUR

- Nåleskovsbevoksninger skal gradvist (8-10 år) omdannes til naturlig, lysåben skov
- Arealet med tidligere tiders hede og overdrev skal udvides
- Naturplejen understøttes af græssende dyr i større sammenhængende arealer
- Kommerciel skovdrift skal ophøre

FRILUFTSLIV

- Besøgende skal sikres gode adgangsveje og faciliteter
- Gennemgående motorkørsel skal begrænses
- Der skal være plads til både den fredfulde og den mere aktivitetsprægede naturoplevelse.

LANDSKAB OG NATUR

Hammer Bakker får større variation. Der bliver flere områder med store buske og enkeltstående træer, der åbner sig op i det helt lysåbne. Området bliver præget af store bløde overgange mellem skovene og det lysåbne.

Der sikres og forbedres levesteder for sjældne dyr og planter, og der skabes nye levesteder, hvor den vilde natur atter kan opnå fremgang.

KULTURHISTORIE OG FRILUFTSLIV

Vejen Gennem Bakkerne og specielt shelterpladsen er i dag omdrejningspunkt for de fleste friluft aktiviteter i området. I genopretningsprojektet vil vi understøtte en udvikling, hvor brugere i højere grad stiller bilen og oplever området til fods eller på cykel.

Adgangsvejene fra motorvejen via Grindsted og vejen nord for Vestbjerg forbi Sulsted Kirke gøres mere attraktive.

Alle adgangsveje markeres med mindre støttepunkter, der skal møde brugeren i områdets periferi. Her parkerer man og fortsætter til fods ind i bakkerne. Ved alle støttepunkter

Foto: Aalborg Kommune

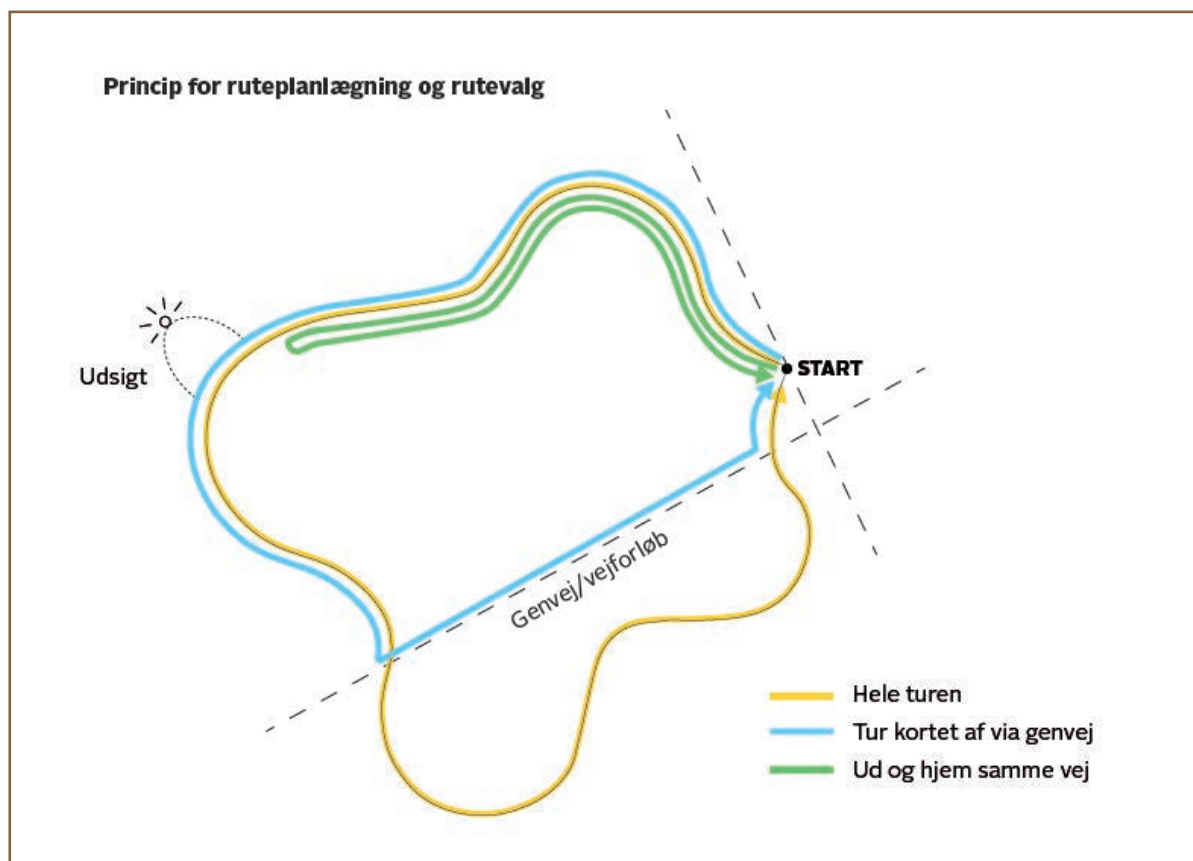

Foto: Aalborg Kommune

mødes man med som minimum en parkeringsplads og information om området og ruter. Nogle støttepunkter udstyres desuden med vand og toiletforhold.

Der forventes udviklet et centralt beliggende støttepunkt/mødested, der kan udbygges med bålhytte, skovlegeplads mm. Dette støttepunkt/mødested kan danne udgangspunkt for mange forskellige brugergrupper, som gennem læring og bevægelse kan opnå et endnu større ejerskab og forståelse for det unikke naturområde.

Nedenstående viser principperne for de mindre støttepunkter ved adgangsvejene, hvor der er mulighed for parkering, information om området og en eller flere vandreruter af ca. 45 minutters varighed. Støttepunkt og rute anlægges optimalt således besøgende får mulighed for at opleve det varierede landskab med dertilhørende naturindhold og/eller nogle af områdets unikke kulturminde.

ZONERING

Området inddeles i to områdetyper - Stillezone og Friluftszone - hvor aktiviteter kan foregå under hensyntagen til naturværdierne, da de er det bærende for hele projektet. Der skelnes mellem Stillezone og Friluftszone.

STILLEZONE

Her understøttes den fredfulde naturoplevelse og overnatning i det fri. Der vil være et minimum af faciliteter. Stillezoner prioriteres friholdt for organiserede aktiviteter såsom orienteringsløb og lignende.

FRILUFTSZONE

Friluftszonerne udpeges i områder med mindre naturindhold og stort publikumspres. I friluftszoner

styres tilgængelighed og brug gennem etablering af dertil indrettede faciliteter. Det kan eksempelvis være bålhytter, skovlegepladser mm.

Overgangen mellem de enkelte zoner er ikke nødvendigvis skarpe. Der vil være tæt sammenhæng mellem faciliteterne og tilgængeligheden og den brug og påvirkning, der er fra besøgende på et område. Hvis der er god tilgængelighed, parkering, gode stier, vand og komfort i form af toilet og bord-bænkepladser, m.v., vil der være en større mængde besøgende i det enkelte nærområde. De fleste besøgende vil bevæge sig rundt i nærområdet, og de færreste vil bevæge sig længere væk.

1 VESTBJERG BAKKER - STILLEZONE

Området udlægges til lysåben græsningsskov, hvor der vil være glidende overgange mellem den lysåbne og mere lukkede skov. Der vil være et minimum af faciliteter. Her understøttes den fredfulde naturoplevelse og overnatning i det fri.

2 TORNDAL HØJ/GENNEM BAKKERNE - FRILUFTSZONE

I dette område prioriteres det primære publikumspres i form af et mødested og andre faciliteter, der formidler og styrer tilgængeligheden og brugen. Hvis der ønskes større organiserede aktiviteter eller events, er det ligeledes her det primært skal udfolde sig. Her vil være mountainbike, legeplads, den primære trafik, m.v. og der er mulighed for at udvikle populære aktiviteter.

3 DEN GAMLE HEDE - STILLEZONE

Den værdifulde natur, der findes i dette område, er det bærende for zonen. Færdsel i området skal afstemmes med naturværdierne og udmøntes i de ønskede stier. Stierne er grundlæggende for den forventede færdsel.

4 INSTITUTIONSOMRÅDET - FRILUFTSZONE

Institutionsområdet, hvor der er et intensivt brug både fra institutioner og fra Vodskovs befolkning. Det forventes ikke, at der foretages store ændringer i området.

